

Bijlage 2

Regioaanpak HGKM 2020-2025: Afhandeling van toezeggingen na Amsterdamse raadsvragen 2018-2020 inzake HGKM en van de resultaten regionale consultatieronde inzake de gekozen ambitie en speerpunten.

1. Wat is er in de Regioaanpak opgenomen vanuit toezeggingen in de beantwoording van **schriftelijke vragen en moties** over huiselijk geweld en kindermishandeling?

In 2018 en 2019 is een aantal moties en schriftelijke vragen op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling aan de orde gekomen, die hebben geleid tot een toezegging om hieraan in de Regioaanpak aandacht te besteden.

- Schriftelijke vragen **raadslid Ceder** inzake de raadsbrief met betrekking tot de veiligheidscijfers over 2018 (2019.1205): In de beantwoording van vraag 3 (aanpak **ouderenmishandeling**) worden diverse bestaande aanpakken benoemd (alliantie tegen financiële uitbuiting, preventieactiviteiten en extra aandacht van Veilig Thuis en de BlijfGroep voor ouderen). Ook wordt toegezegd hieraan in de Regioaanpak aandacht te besteden. Dit gebeurt in speerpunt 1 en 2.
- Schriftelijke vragen **raadslid Van Soest** over **ouderenmishandeling**: In de beantwoording wordt aangekondigd dat in de Regioaanpak maatregelen ter versterking van de preventie en aanpak van ouderenmishandeling worden opgenomen. Voorbeelden die worden genoemd en die in speerpunt 1 en 2 worden opgenomen zijn: vrijwilligers en professionals die met ouderen werken ouderenmishandeling kunnen herkennen en weten hoe te handelen. Er is aanbod over ouderenmishandeling beschikbaar voor vrijwilligers, bijvoorbeeld de training en toolkit 'Als mantelzorg uit de hand loopt' van Markant. Het trainingsaanbod en informatie over ouderenmishandeling zal opnieuw onder de aandacht worden gebracht.
- Schriftelijke vragen **raadslid Bloemberg Issa** over signaleren van huiselijk geweld door **Woningcorporaties** (2018. 1376) en Schriftelijke vragen **raadslid Bloemberg Issa** over het **snel oppakken signalen huiselijk geweld** (2020): Het in de beantwoording toegezegde gesprek met *Safe at Home* moet nog plaatsvinden maar dit is ondergebracht in de uitvoeringsagenda bij speerpunt 2. Hierin zal de signalerende functie van medewerkers van woningcorporaties aandacht krijgen. De woningcorporaties in Amsterdam zal al geïnformeerd over dit project en enkele hebben hun belangstelling kenbaar gemaakt.
- Schriftelijke vragen **raadslid Martens en Poot** inzake **uithuwelijking minderjarigen** naar het buitenland (2019.114): In de beantwoording wordt het programma 'Geweld Hoort Nergens Thuis' vermeld, waarin een programma wordt aangekondigd vanuit het Rijk tegen schadelijke traditionele praktijken. Het programma is nu gereed en wordt voorjaar 2020 gestart. Daarbij is ook gewerkt aan aanvullende wettelijke instrumenten voor het tegengaan van huwelijksdwang en achterlating. In afstemming met de uitvoeringsorganisaties worden concrete acties en maatregelen vanuit dit programma opgenomen in de uitvoeringsagenda bij speerpunt 1, 2 en 3.
- Schriftelijke vragen **raadslid Nanninga** over **Huwelijksdwang en achterlating / opgesloten vrouwen** (2019.227): In de beantwoording wordt gerefereerd aan de Nota Gendergelijkheid 2019-2022 "Rechten, Ruimte en Representatie", waarin expliciet deze problematiek wordt besproken en waarin extra aandacht wordt aangekondigd voor het op tijd bereiken van slachtoffers van gedwongen achterlating, huwelijksdwang en gedwongen isolement. Om deze slachtoffers van gendergerelateerd geweld en verborgen vrouwen tijdig te bereiken, worden de deskundigheid en samenwerking verbeterd van partijen zoals zelforganisaties, (jeugd)zorgpartners en veiligheidspartners. Deze acties worden opgenomen in de Amsterdamse uitvoeringsagenda van de Regioaanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2020-2025 (speerpunt 1 en 2).
- Schriftelijke vragen **raadslid El Ksaihi** over **oudermishandeling door verstandelijk beperkte kinderen**: In het nieuwe Regioprogramma Huiselijk Geweld 2020-2025 is voorzien in specifieke aandacht voor

vroegsignalering en snel inzetbare, passende hulp voor risicogroepen. Daaronder vallen ouders met schulden, eenoudergezinnen, ouders met psychiatrische problemen, en ook gezinnen waarin door kindgebonden problematiek een verhoogd risico op geweld in het gezin bestaan.

2. Afhandeling van resultaten regionale consultatieronde ambitie en speerpunten Regioaanpak (februari-maart 2020). Reacties zijn geanonimiseerd.

NB: Om deze aanpassingen na te kunnen lopen zijn in de Regioaanpak (bijlage 3) tijdelijk regelnummers ingevoegd. Naar aanpassingen wordt verwezen met pagina's (P) en regelnummers (R).

Hieronder volgen eerst de belangrijkste punten. Na deze punten volgt een compleet overzicht

- Er is waardering voor de ambitie en speerpunten, en voor het taalgebruik in de Regioaanpak.
- De regiogemeenten geven op een aantal punten aan, dat de tekst te veel op Amsterdam is gericht. De tekst is zodanig aangepast dat ook de regiogemeenten uit de voeten kunnen met de term sociale teams / wijkteams (in Amstelveen zijn deze teams er niet) en met de verschillen in schaalgrootte tussen stadsdelen en regiogemeenten. Voor de term sociale wijkteams: Zie Bijlage 3: P7 R13 en de betreffende eindnoot op P59. Voor de schaalgrootte: zie P16 R33-48
- Fundamenteel is de vraag om meer aandacht voor een gendersensitieve aanpak. Enkele fracties, maar ook de BlijfGroep, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming wijzen in een gezamenlijke reactie op het feit dat meisjes en vrouwen in overgrote meerderheid slachtoffer zijn, en dat de Regioaanpak daarom specifiek aandacht moet besteden aan aspecten van ongelijkheid, macht, controle en afhankelijkheid. Op een aantal plaatsen is de Regioaanpak hierop aangepast. Zie hiervoor onder andere Bijlage 3: P11 R10, P12 R16, P19 R21, P25 R47, P29 R19, P32 R14, P33 R13, P35 R36, en P38 R34. De verwerking van de punten is afgestemd met de Blijf Groep, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming.
- Er is aandacht gekomen voor de samenhang van huiselijk geweld en dierenmishandeling. Zie hiervoor Bijlage 3: P7 R16, P12 tekstvak onderaan, P19 R33, P20 R10, P26 R36, P28 R22, P29 R16, P36 R5, P37 R51, P44 R35. • De BlijfGroep, Veilig Thuis en de Raad voor de Kinderbescherming hebben aangegeven moeite te hebben met de zeer grote aandacht voor preventie en vroegsignalering / vroeginterventie. Die aandacht verwaarloost volgens hen de noodzaak tot versterken van het bestaande aanbod door specialisten en het toewerken naar een integrale / ontschotte aanpak. Ook enkele fracties wijzen hierop. In de definitieve conceptversie is de tekst hierop aangepast, door te benadrukken dat speerpunt 3 in feite net zo belangrijk is. Sterker nog, zonder een goede uitvoering aan speerpunt 3, zal speerpunt 2 ook minder effect hebben. Zie hiervoor Bijlage 3: P28 R13-34.
- De stuurgroep Veiligheid en Zorg vraagt om meer betrokkenheid van veiligheidsorganisaties bij acties / projecten in speerpunt 3. Dat is in de uitvoeringsagenda gerealiseerd. Zo zijn recent opgezette, lopende acties vanuit Veiligheid Voorop! (zorg en straf) op advies van het OM toegevoegd aan speerpunt 3. Zie hiervoor Bijlage 3: P44 R45 t/m P45 R2.

GEMEENTE	ANTWOORD EN VERWIJZING naar P(agina) en R(egel)
GEMEENTE AMSTERDAM Schriftelijke reacties Commissie Zorg, Jeugd & Sport. Niet alle fracties hebben gereageerd.	
Reactie fractie 1	
1. Goede eerste aanzet	-
2. De doelen cq ambities, speerpunten en indicatoren zijn breed geformuleerd/redelijk vaag. Wat is het vertrekpunt en waar willen we naar toe en waarom (bijvoorbeeld 6.2 Indicatoren: "Genoeg gekwalificeerde professionals".)	Ambitie en speerpunten zijn concreet uitgewerkt in de uitvoeringsagenda's (hoofdstuk 8). Indicatoren zijn uitgewerkt i.s.m. GGD P47
3. Een analyse van de aard van het huiselijk geweld in Amsterdam komt niet helder tot uiting. Welke maatregelen zijn er tot nu toe genomen en waarom hebben ze wel of niet tot een daling geleid. Als de doelen niet gebaseerd zijn op feitelijke kennis van de huidige situatie, wordt het lastig ze realiseerbaar te maken.	Analyse van de aard van het geweld staat in hoofdstuk 3 . Waarom genomen maatregelen in vorige regioaanpak niet tot voldoende resultaat leidden: zie P14 en de inleidende teksten bij elk speerpunt op P18, P26 en P33 .
4. In de visie wordt veel gesproken over signalering, toeleiding naar, bespreekbaar maken en melden bij Veilig Thuis. Dit is van belang, maar minstens zo belangrijk is dat er ingezet wordt op specialistische hulp voor gezinnen (ouders en kinderen) en individuen.	Deze inzet komt aan de orde in speerpunt 3, zie P33 en de uitvoeringsagenda op P41-46
5. In de nota komt m.i. de samenhang tussen laagdrempelige buurtzorg en specialistische hulp bij huiselijk Geweld niet duidelijk naar voren.	Idem vorige punt: staat uitgewerkt in speerpunt 3, zie P33 en de uitvoeringsagenda op P41-46 . Zie ook punt 8 op P40
6. Traumahulp/verwerking (p21), gehechtheidsinterventies en daderhulp, wordt m.i. iets te lichtvaardig overheen gegaan, is niet breed genoeg en bereikt zo in onvoldoende mate de gezinnen die dit nodig hebben.	Zie hiervoor Punt 5 op P38, punt 2 op P42 en punt 5 op P43 .
7. Plannen voor het hele gezin zijn gebaat bij 1 financiering. Obstakels voor een integrale benadering en werkwijze moeten worden vermeden.	Zie hiervoor punt 3 op P42 en punt 4 op P43 . Bij punt 3, Blijvend Veilig, wordt toegewerkt naar 1 financiering van de integrale aanpak.
8. De visie in deze concept nota is genderneutraal geformuleerd en daarmee komt de ernst en omvang van partnergeweld niet uit de verf. In plaats van de genderverschillen te benoemen en hier gericht beleid op te formuleren wordt dit versluierd.	Dit punt is ook door de Blijf Groep aangedragen. De regioaanpak is omgewerkt naar een genderspecifieke aanpak. Zie onder andere P11 R10, P12 R16, P19 R21, P25 R47, P29 R19, P32 R14, P33 R13, P35 R36, en P38 R34
9. In deze nota lijkt het ook alsof 'traditionele' en gender gerelateerde opvattingen geweld in de hand werken. Het zijn opvattingen die bovendien bijna exclusief aan cultuur/cultuurspecifieke denkbeelden worden gekoppeld i.p.v. te zien als een brede maatschappelijke realiteit.	De Regioaanpak is omgewerkt naar een genderspecifieke aanpak, waarbij aandacht is voor genderongelijkheid als algemene maatschappelijke realiteit. Zie bv P35 R36 en P49 R11
10. Bevorderen van de economische zelfstandigheid en de autonomie van vrouwen ontbreekt in deze visie. Dit mag niet worden onderschat bij voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.	Zie hiervoor de beantwoording van punt 8 .
11. De relatie tussen geweld op straat /straat intimidatie (een project van gem. Amsterdam) en aanpak huiselijk geweld en het verbinden van de verschillende beleidsterreinen is misschien ook het vermelden waard in deze nota.	Zie hiervoor P11 R11, P45 R23-41 en P46 R38
Reactie fractie 2	

12. Aandacht is nodig voor scholen als vindplaats, deze mogen niet worden ondergeschoven t.o.v. bijvoorbeeld politie.	Deze aandacht staat uitgewerkt in Speerpunt 2. Zie hiervoor het gehele hoofdstuk 6 , en paragraaf 8.2: punt 1 (P36) en punt 7 (P39)
Reactie fractie 3	
13. Tegelijkertijd met deze stukken ontvingen we de cijfers van Veilig Thuis. Deze laten een forse stijging zien van het aantal zaken. Dat vraagt om een forse inzet. En dat vraagt om aandacht en analyse. De vraag is of en in hoeverre de voorliggende Ambitie dat in voldoende mate doet. Weten we genoeg van het huiselijk geweld in Amsterdam, hebben we analyse van de tot nu gevolgde aanpak? Kortom; gaat deze ambitie ook werken?	Analyse van de aard van het geweld staat in hoofdstuk 3 . Waarom genomen maatregelen in vorige regioaanpak niet tot voldoende resultaat leidden: zie P14 en de inleidende teksten bij elk speerpunt op P18, P26 en P33 .
14. Doelgroepen: Het is evident dat kinderen een zeer belangrijke doelgroep zijn die veel aandacht nodig heeft. Daarnaast tevredenheid over de specifieke aandacht voor de LHBTI groep in het algemeen en transgenders in het bijzonder.	-
15. Wat het meeste opvalt in het stuk dat het woord 'vrouw' geen één keer voorkomt. Ook 'gender' als begrip komt niet voor. Waar allerlei doelgroepen, terecht, aandacht krijgen is er geen aandacht voor gender. Dat kan niet waar zijn. Het aandeel (ex-)partnergeweld, is na kindermishandeling, het meest voorkomend huiselijk geweld. Daar waar in de ambitie wordt gekozen voor genderspecifieke aanpak wordt deze exclusief geformuleerd naar schadelijke traditionele praktijken en wordt zo cultuurspecifiek gerelateerd. Wat de @@@ fractie betreft wordt er ingezet op een meer genderspecifiek beleid en ambitie.	Dit punt is ook door de Blijf Groep aangedragen. De regioaanpak is omgewerkt naar een genderspecifieke aanpak. Zie onder andere P11 R10, P12 R16, P19 R21, P25 R47, P29 R19, P32 R14, P33 R13, P35 R36, en P38 R34
16. Het is terecht dat de erkenning er is dat de stressor van bestaansonzekerheid: geen werk, schulden, laag inkomen een grote rol speelt. Hoe kunnen we, ook in de ambitie, in afstemming met sociale zaken doelstellingen stellen? Ook daarbij speelt een genderspecifiek punt mee; nog steeds veel vrouwen zijn niet economisch zelfstandig. In hoeverre is het hierbij nodig om ook genderspecifiek beleid te voeren?	Dit punt is ook door de Blijf Groep aangedragen. De regioaanpak is omgewerkt naar een genderspecifieke aanpak. Zie onder andere P11 R10, P12 R16, P19 R21, P25 R47, P29 R19, P32 R14, P33 R13, P35 R36, en P38 R34
Reactie fractie 4	
17. Huiselijk geweld en dierenmishandeling gaan vaak samen. Is de wethouder bereid om zich in te zetten voor het creëren van meer aandacht voor dieren in een gezin waar huiselijk geweld of kindermishandeling plaatsvindt? Waarom is dit op dit moment niet in de Regioaanpak opgenomen?	De aanpak van dierenmishandeling via de samenloop met huiselijk geweld en kindermishandeling is onderdeel van de Regioaanpak. Zie hiervoor P7 R16, P12 tekstvak onderaan, P19 R33, P20 R10, P26 R36, P28 R22, P29 R16, P36 R5, P37 R51, P44 R35,
18. Slachtoffers van huiselijk geweld voelen zich vaak gedwongen te kiezen tussen het blijven in een gewelddadige relatie of het huis en de huisdieren waaraan ze gehecht zijn te verlaten. Houd meer rekening met deze huisdieren in opvangcentra, en geef er bekendheid aan dat slachtoffers van huiselijk geweld hun huisdieren kunnen meenemen wanneer zij uit huis vluchten.	Zie antwoord 17. Het is sinds enkele jaren al mogelijk om huisdieren mee te nemen bij opname in de Blijf Groep.
19. Vergroot bewustwording door dierenmishandeling mee te nemen op de website van Veilig Thuis	Dit is het geval.
20. Versterk de signalerende functie van medewerkers van woningcorporaties bij vroegsignalering van huiselijk geweld, kindermishandeling en dierenmishandeling middels het project Safe at Home.	Zie P31 R51

GEMEENTE AMSTELVEEN Technische sessie: vooraf ingebrachte reacties	
Reactie fractie 1	
21. Het vergroten van kennis en bewustwording is essentieel. Huiselijk geweld is onacceptabel en mag niet plaatsvinden.	P15 R5-14
22. Als aanvulling zouden wij willen meegeven dat de aanpak gendersensitief moet zijn. De rol van gender in partnergeweld is bij Nederlanders van niet-westerse afkomst ook een factor van belang. Besteed ook aandacht aan specifieke vormen van gendergerelateerd geweld zoals seksueel geweld en stalking.	Zie antwoord op vraag 8.
23. Er wordt een centrale rol aan de wijkteams toegekend. Zijn onze wijkteams voldoende toegerust om te kunnen signaleren en zelf ondersteuning te bieden?	Hierin wordt per gemeente apart voorzien. Bij de toerusting van de buurtteams wordt in Amsterdam gebruik gemaakt van het landelijk kwaliteitskader Werken aan Veiligheid door lokale (wijk) teams en gemeenten (VWS).
24. Wat ons grote zorgen baart is één van de constatering dat slachtoffers pas laat in beeld komen en de situatie dan al gauw acuut en structureel is. Hoe komen we dan zo snel mogelijk met een aanbod van interventies?	Hieraan wordt op 2 manieren aandacht besteed: met versterking van de vroegsignalering en vroeginterventie in speerpunt 2, en in speerpunt 3 met het eerder beschikbaar zijn van bescherming en hulp (zie P41 R26-31, P31 tekstvak en P42 punt 3: Blijvend Veilig)
25. Het is niet acceptabel dat er vertraging in doorlooptijden en wachttijden zijn. We zien tot nu toe te weinig resultaat in verbetering hiervan. We verzoeken de wethouder toe te zien op het terugbrengen van de doorlooptijden en wachttijden.	Parallel aan de uitvoering van de Regioaanpak wordt hieraan door het Algemeen Bestuur van de GR GGD Amsterdam-Amstelland veel aandacht besteed. Daarnaast wijzen we op het effect van Blijvend Veilig op de keten: P31 tekstvak en P42 punt 3
26. Er is een piramide te zien met daarin verschillende plannen van aanpak. Zeker in het onderste deel van de piramide, waar vooral de burger/buren/etc een rol spelen, wordt weinig concreets voorgesteld. We willen de burgers betrekken, maar hoe doe je dat dan? Voorstellen: er kunnen flyers rond gebracht worden, voorlichtingsbijeenkomsten in buurthuizen georganiseerd en gespreksavonden met ouders op scholen georganiseerd (BO en VO).	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda bij speerpunt 1, paragraaf 8.1 (P36 e.v.)
27. Een belangrijke factor die aankaarten van problemen alleen maar lastiger maakt is de AGV	De aanpak van samenwerkingsproblemen in de uitvoering die aan privacy zijn gerelateerd krijgt op twee plaatsen aandacht in de Regioaanpak: In Blijvend Veilig (: P31 tekstvak en P42 punt 3) en in de vroegtijdige afstemming van Veilig Thuis en ZSM (P44 R45)
Reactie fractie 2	
28. De fractie van @@ kan zich vinden in de richting van de regio-aanpak. We zijn blij met de sterke focus op preventie en vroegsignalering.	-
29. Als het gaat om preventie en vroegsignalering, willen wij een sterkere nadruk leggen op de signalering op scholen. Hierbij moet wat ons betreft meer gebeuren om de signalering binnen het voortgezet onderwijs te bevorderen. Het aantal meldingen vanuit het voortgezet onderwijs is nu vrijwel nihil.	Zie hiervoor antwoord 12
30. Veilig Thuis groeit in 2020 naar 130 FTE. Dit vinden wij een goede en noodzakelijke ontwikkeling. Tegelijkertijd zien we dat veel partijen in de zwaardere segmenten van de jeugdzorg te maken hebben met grote personeelstekorten. We zien dit probleem graag in de regio-aanpak geadresseerd	Dit probleem wordt zowel binnen als buiten de Regioaanpak geadresseerd. Binnen de Regioaanpak met de pilot In Blijvend Veilig (P31 tekstvak en P42 punt 3) . Buiten de Regioaanpak door a) het treffen van steun- en

met daarbij concrete acties waardoor kinderen en gezinnen – ook na overdracht door Veilig Thuis- kunnen rekenen op tijdige en passende hulp.	beheersmaatregelen voor Veilig Thuis door het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Amsterdam-Amstelland en b) door de centrumgemeente Amsterdam bij het aanpakken van personeelstekorten en wachttijden binnen de jeugdbescherming.
Reactie fractie 3	
31. Dit document vinden wij een instrumenteel, procedureel stuk. Het gaat over mensen en wij denken dat ook in de notitie empathie nadrukkelijk aanwezig moet zijn.	De veiligheid en ontwikkeling van de inwoners in onze regio staat in de Regioaanpak voorop. Om dit te realiseren zijn (ook) instrumenten en procedures noodzakelijk, maar zij zijn geen doel op zich. We hopen dit in hoofdstuk 3 nadrukkelijk te hebben onderschreven.
32. Het stuk geeft te weinig weer welke expertises en professionals worden ingezet en hoe die worden ingezet. Graag willen wij meer uitgesplitst wie de professionals zijn.	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda's bij de drie speerpunten in hoofdstuk 8
33. Werk ook aan de weerbaarheid van de slachtoffers. Denk aan systemisch bewustzijn voor slachtoffers of sporttherapie als enkele voorbeelden, zo is er nog veel meer.	Aandacht voor weerbaarheid van slachtoffers is er in speerpunt 1, door preventie in de buurt. Zie hiervoor P20 R23, P33 R19 en verder. Specifiek voor jongeren in het voortgezet onderwijs werkt Positief Perspectief: P37 R18 .
34. Eens met geïntegreerde aanpak die beter gemonitord wordt en waarbij duidelijk is waar de regie ligt.	-
35. Integreer de kennis, verhalen en ervaring van ervaringsdeskundigen. In hoeverre zijn ze echt betrokken bij het samenstellen van deze aanpak in het document.	Bij de samenstelling zijn de Cliëntenraad WMO van de Gemeente Amsterdam betrokken en het Jeugdplatform bij deze cliëntenraad.
36. In plaats "geweld tegen transgenders" liever "geweld tegen LHBTI-QAPC"	Aan de brede doelgroep LHBTI-QAPC wordt aandacht besteed in speerpunt 1 (zie o.a. P20 R39 en P36 R3). In overleg met de uitvoeringsorganisaties is daarnaast in speerpunt 2 specifiek voor transgenders gekozen (zie P39 punt 6), met als reden de zeer hoge geweldscijfers in / tegen deze groep (P12 R24).
37. Hoe wordt rekening gehouden met geweld tegen kwetsbaren door zorgverleners (uit onvermogen)?	Deze aandacht valt buiten de scope van de Regioaanpak. Het gaat hier om de bewaking van de professionaliteit van medewerkers door elke instelling afzonderlijk, klachtenprocedures voor cliënten, en het eventueel melden van misstanden bij de inspectie.
38. We hopen oprecht dat de pilot Blijvend Veilig zal slagen, we geven vertrouwen aan allen die hier veel werk voor hebben gedaan.	-
Reactie fractie 4	
39. Speerpunt 1: Zichtbaar, bespreekbaar en ieders verantwoordelijkheid. Communicatieplan. Hoe gaan we dat doen?	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda bij speerpunt 1, in paragraaf 8.1 .
40. Speerpunt 2: Verantwoord ouderschap en veilige relaties. Voorlichtingsplan.	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda bij speerpunt 2, in paragraaf 8.2 .
41. Speerpunt 3: Geweld stoppen en structureel oplossen. Zorgplan.	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda bij speerpunt 3, in paragraaf 8.3
42. Onder elk van de 3 speerpunten moet informatie komen op wijkniveau. In de collegebrief komt het verhaal wat dichter naar de wijken toe. Dus voor de inwoners meer op bereikbaar niveau. Maar wat ons betreft, moet het nog verder gaan. Maak de 3 speerpunten SMART!, liefst per wijk in de doelen communicatie, voorlichting en zorg.	Zie hiervoor het gehele hoofdstuk 8, met name speerpunt 1 in 8.1 .

43. Zijn de medewerkers voldoende geschoold in het herkennen van signalen bij mensen uit verschillende culturen?	Dit is een verantwoordelijkheid van elke organisatie afzonderlijk, die in de Regioaanpak extra ondersteuning krijgt in Speerpunt 1 (P36 R15)
44. Is er aandacht voor het onlangs gepubliceerde nieuws dat leerlingen van scholen geronseld worden voor verkoop van drug of het plegen van criminele activiteiten; ook dat zou je kunnen beschouwen als mishandeling, waarop ingegrepen moet worden?	De aanpak van criminaliteit (met jongeren als slachtoffer) valt buiten de scope van de Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling.
45. Graag aandacht voor signalen dat er in onze gemeente een aantal eenouder gezinnen door puberdochters 'geterroriseerd' worden	Oudermishandeling is een van de vormen van huiselijk geweld die de volle aandacht heeft van Veilig Thuis.
46. Is er ook een stevige samenwerking met de reclassering? Wordt daarbij ingezet op normalisering en een herstelrecht aanpak?	Zie hiervoor de samenwerking met de veiligheidsketen in speerpunt 3: P41 R46 en verder), P44 R22 R31 en R45.,
47. Hoe zit het met wachtlijsten, kunnen de ambities verwezenlijkt worden?	Parallel aan de uitvoering van de Regioaanpak wordt hieraan door het Algemeen Bestuur van de GR GGD Amsterdam-Amstelland veel aandacht besteed. Daarnaast wijzen we op het effect van Blijvend Veilig op de keten: P31 tekstvak en P42 punt 3
48. Komen er ook tussentijdse evaluaties?	Zie hiervoor hoofdstuk 9
Reactie fractie 5	
49. Het paard achter de wagen spannen: Er is maar een speerpunt voor de als het gaat om de hoofdlijnen Huiselijk geweld en Kindermishandeling. Dat zijn de wachtlijsten bij Veilig Thuis, de Jeugdbescherming en de Raad voor de Kinderbescherming. De ambities zijn op zich mooi, maar de Regioaanpak besteedt geen woord aan wachtlijsten die inmiddels meer dan kritiek zijn geworden, naast alle andere methoden, protocollen en werkwijzen laat staan de pilots die we er in Amstelveen ook nog even naast doen.	Dit probleem (doorlooptijden en wachtlijsten) wordt zowel binnen als buiten de Regioaanpak geadresseerd. Binnen de Regioaanpak met de pilot In Blijvend Veilig (P31 tekstvak en P42 punt 3) . Buiten de Regioaanpak door a) het treffen van steun- en beheersmaatregelen voor Veilig Thuis door het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Amsterdam-Amstelland en b) door de centrumgemeente Amsterdam bij het aanpakken van personeelstekorten en wachttijden binnen de jeugdbescherming.
Gebundelde reacties technische sessie	
50. Het sociaal team is geen laagdrempelige organisatie en zit niet in de wijk. Welke hulp is nu laagdrempelig beschikbaar in Amstelveense wijken? Welke organisatie (s) geeft deze benoemde laagdrempelige hulp? Graag een overzicht per wijk.	Dit overzicht valt buiten de ambities en speerpunten van de Regioaanpak.
51. Bij beweging / campagne wordt benoemd. We werken met mensen en organisaties die het vertrouwen van inwoners al hebben. Welke organisaties zijn dit in Amstelveen? Welke zelforganisaties zijn dit in Amstelveen in de buurt?	Dit overzicht valt buiten de ambities en speerpunten van de Regioaanpak.
GEMEENTE AALSMEER Tijdens technische sessie opgehaalde reacties	
52. Hoogopgeleide vrouwen toevoegen aan de risicogroepen.	In overleg met de uitvoeringsorganisaties is gekozen voor het vroegtijdig bereiken van specifieke risicogroepen in speerpunt 2. Hierbij moesten keuzes gemaakt worden. Speerpunt 1 richt echter zich op alle inwoners als omstanders en (mogelijke) slachtoffers of plegers, inclusief hoogopgeleide vrouwen
53. Wat is de meest geschikte plek om het gesprek te openen over HGKM.	Dit is afhankelijk van het doel: preventie, signalering of interventie.

54. Is er ook input bij andere gemeenten opgehaald?	Ja, bij alle gemeenten in de regio Amsterdam-Amstelland
55. Hoe werken andere gemeenten.	Dit overzicht valt buiten de ambities en speerpunten van de Regioaanpak.
56. Is er (wetenschappelijk) onderzoek gedaan t.b.v. de Regioaanpak.	De analyse van de aard en ernst van huiselijk geweld en kindermishandeling in onze regio is gebaseerd op landelijke en regionale onderzoeken. Zie hiervoor hoofdstuk 2 (bronnen) .
57. Gedeelde visie op veiligheid- hoe wordt dit geïmplementeerd?	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda bij speerpunt 3 (P41 R34 en verder)
58. Hoe wordt rekening gehouden met de privacy van de betrokkenen.	De aanpak van samenwerkingsproblemen in de uitvoering die aan privacy zijn gerelateerd krijgt op twee plaatsen aandacht in de Regioaanpak: In Blijvend Veilig P31 tekstvak en P42 punt 3) en in de vroegtijdige afstemming van Veilig Thuis en ZSM (P44 R45)
59. Hoe beweeg je mensen ertoe om de melden (bewoners Aalsmeer)?	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda bij speerpunt 1, P35 R42 punt 6
60. Hulpverlening gaat over veel schijven- wat wordt hieraan gedaan- de burger heeft nu hulp nodig.	Zie hiervoor de aanpak / pilot Blijvend Veilig P31 tekstvak en P42 punt 3
61. Wat is het belang van een regionaal plan- dit moet lokaal opgepakt worden.	Het ontwikkelen van de Regioaanpak is een wettelijke verplichting in de WMO. Het zorgt voor samenwerking, delen van expertise en efficiënte inzet van middelen. Lokale invulling vindt zeker plaats: dit doet elke regiogemeente zelf, waarbij ondersteuning wordt geboden door het projectteam HGKM in de Gemeenschappelijke Regeling GGD Amsterdam-Amstelland
62. Weten de burgers waar zij moeten melden? – Nog meer onder de aandacht brengen.	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda's van speerpunt 1 en 2, in de paragrafen 8.1 en 8.2
63. Verhaal een beetje wollig- moet concreter-duidelijke acties formuleren.	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda's van de speerpunten in hoofdstuk 8
64. Welke taken horen bij de verschillende rollen (politie, slachtofferhulp).	Dit overzicht valt buiten de ambities en speerpunten van de Regioaanpak.
65. Basisinformatie ontbreekt, meer concrete gegevens/cijfers, betere onderbouwing.	Zie hiervoor de tekstvakken in hoofdstuk 3 op P11 en P12
66. Hoe gaan we om met verkeerde signalen- dit is vooral een aandachtspunt in de kleine gemeenten.	Het omgaan met 'verkeerde signalen' valt primair onder de professionaliteit van de uitvoeringsorganisaties. Er blijken uit klachtenprocedures of inspectieafsdelingen geen aanleidingen om verbetering hiervan te benoemen tot actiepunten in de Regioaanpak
67. Normen en waarden op scholen: daarop inzetten. Het gesprek openen op scholen, in de klas. (Aalsmeer zijn we hiermee begonnen met KinderrechtenNU in de klas. Is gestart op 2 scholen, als de ervaringen positief zijn, zullen we adviseren dit uit te breiden)	Zie hiervoor antwoord 12.
68. Gebruik hiervoor het landelijk programma van Veilig Thuis.	Er zijn twee landelijke programma's waarin Veilig Thuis is betrokken: Geweld Hoort Nergens Thuis en Veiligheid Voorop! In de Regioaanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling zijn actiepunten vanuit deze programma's geïntegreerd, in overleg met de uitvoering, waaronder Veilig Thuis.

GEMEENTE OUDER-AMSTEL	
Reactie fractie 1	
69. Slechts 2% van de meldingen bij Veilig Thuis komt van inwoners. Voorlichting over wat Veilig Thuis doet en voorlichting over wat de gemeente doet op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling, moet er op gericht zijn om dit percentage omhoog te krijgen.	Zie hiervoor de uitwerking van speerpunt 1 in de uitvoeringsagenda in paragraaf 8.1
70. Kwetsbare ouders: Toevoegen de ouders met een migratieachtergrond of ouders die de taal niet beheersen. Graag voldoende aandacht geven aan deze groep.	Een migratieachtergrond of problemen met taalbeheersing behoren niet tot stressbronnen die een evident groter risico op huiselijk geweld en kindermishandeling opleveren. Indien migratie of taal voor ene gezin wel een bron van stress vormt, kunnen ouders hiervoor in de wijk hulp ontvangen van (sociale) wijkteams of aanvullende geïndiceerde ondersteuning.
71. Vraag instellingen die de plicht hebben om te melden (meldcode), en sport- en vrijwilligersorganisaties waar veel kinderen en jongeren komen uit te dragen wat de betekenis is van HGKM en wat Veilig Thuis en gemeente daarin kunnen betekenen.	Zie hiervoor de uitwerking van speerpunt 2 in de uitvoeringsagenda in paragraaf 8.2
Reactie fractie 2	
72. Voor het gezin is er één aanspreekpunt. Zou het niet beter zijn om met twee hulpverleners in het gezin te werken? (vertrouwenspersoon voor slachtoffer en dader, mediation, veiligheid voor de hulpverlener)	Deze mogelijkheid wordt in de praktijk reeds toegepast, primair bij complexe scheidingen en bij de combinatie van een beschermende en strafrechtelijke aanpak van huiselijk geweld. In speerpunt 3 wordt deze laatste benadering versterkt (P45 R4).
73. Vrouwenopvang en crisisopvang / uithuisplaatsing van kinderen weinig genoemd.	In de tekst van de Regioaanpak Zijn worden deze instellingen inderdaad niet vaak genoemd. Zij maken echter integraal onderdeel uit van acties in speerpunt 2 en 3.
Reactie fractie 3	
74. Slachtoffers schamen zich, zijn bang, willen hun ouder of partner niet afvallen, of een combinatie hiervan. Benader deze slachtoffers op een juiste manier	Dit aspect krijgt aandacht in zowel speerpunt 1 (paragraaf 8.1) als speerpunt 2 (paragraaf 8.1)
75. Om hoeveel gevallen gaat het in onze gemeente? Kinderen, volwassenen, ouderen? Zit er een stijging in of een daling?	Vanwege de omvang van de tekst is niet gekozen voor een aparte weergave van meldingen bij Veilig Thuis vanuit alle regiogemeenten. Deze cijfers zijn opgenomen in de halfjaars- en jaarrapportages van Veilig Thuis. Hierin is in alle regiogemeenten een stijging van het aantal meldingen zichtbaar. .
76. Belangrijk is de nazorg. Stopt het geweld? Is er gepaste therapie?	Het zorgen voor volledig stoppen van het geweld en vervolgens herstel, is onderdeel van de gezamenlijke visie die in de regio zal worden geïmplementeerd (Van Arum en Vöglander) Zie hiervoor P27 R5-27
77. Partners doen soms een valse aangifte of zijn zelf de agressor. Hoe kan een slachtoffer niet op voorhand als dader worden bestempeld?	In de Regioaanpak wordt nadrukkelijk gesteld dat de rollen van slachtoffers en plegers door elkaar kunnen lopen. Daarom wordt gesproken van slachtoffers en 'direct betrokkenen'. De Regioaanpak besteedt in speerpunt 3 aandacht aan een systeemgerichte benadering. Deze benadering zorgt voor een meerzijdig partijdige benadering van alle betrokkenen. P8 R48 tot P9 R4

78. Extra aandachtspunt; kinderen van gescheiden ouders.	Kinderemn van geschieden ouders vormen een specifieke doelgroep in sp[eer]punt 2. Omdat het een Regioaanpak voor <i>huiselijk geweld</i> betreft, gaat het echter alleen om kinderen uit gezinnen waarin rond de scheiding <i>veel conflicten</i> zijn P24 R1-3, P24 R40-43 .
79. Sommige fractieleden hebben vanuit hun beroep niet altijd goede ervaringen met de GGZ of met Veilig Thuis. Wij denken soms dat "straatgogme". Dezelfde taal spreken is belangrijk. Hulpverleners kunnen namelijk het verschil maken.	Aandacht voor de communicatievaardigheden van uitvoerend werkers bij Veilig Thuis en de GGZ vallen onder de verantwoordelijkheid van deze organisaties zelf, niet onder de Regioaanpak.
Reactie fractie 4	
80. Minder zichtbare risicogroep is hoogopgeleide Nederlanders die uit schaamte geen hulp durven vragen. Is daarover iets bekend en/of is daar zicht op?	Er zijn geen specifieke studies bekend naar de prevalentie van huiselijk geweld onder hoogopgeleide mannen of vrouwen. Wel wordt de mogelijkheid genoemd dat deze ouders de mishandeling beter kunnen verhullen. In principe is een hoge opleiding een beschermende factor tegen geweld. Daarom is in de Regioaanpak niet gekozen voor specifieke actie op hoogopgeleiden. Het bereiken van deze groep valt onder de reguliere taken van Veilig Thuis. De huisarts en de GGZ spelen hierbij een sleutelrol.
Reactie fractie 5	
81. Van belang dat signalen zo vroeg mogelijk worden herkend zodat hulp zo vroeg mogelijk kan worden ingezet. Blijf voorlichting geven op scholen, aan sportclubs, aan vrijwilligers en inwoners. Voordat het bij de politie terecht komt.	Zien hiervoor de uitvoeringsagenda bij sp[eer]punt 2 in paragraaf 8.2
82. Sportclubs zijn belangrijke vindplaatsen. Probeer vrijwilligers van de sportclubs op een aansprekende manier te betrekken bij de problematiek, zodat zij leren om signalen te herkennen. Bijvoorbeeld door de inzet van acteurs.	In de uitvoeringsagenda van sp[eer]punt 1 (paragraaf 8.1.) worden sportclubs betrokken. Zie ook P57 R16
83. We hebben toegankelijke en bereikbare plekken en personen nodig in de buurt, waar mensen laagdrempelig terecht kunnen met hun vragen en problemen. Te denken valt aan vertrouwenspersonen of bemiddelaars, zoals de wijkagent van vroeger, of de vroegere "buurtvader".	Het organiseren van deze plekken in de wijk valt niet onder scope van de Regioaanpak. Wel sluit de Regioaanpak nadrukkelijk aan bij de buurt- en wijkteams die in onze regio actief zijn. Deze teams krijgen een actieve rol in het signaleren en bespreken van huiselijk geweld en blijven ook betrokken als specialisten vanwege de ernst van de onveiligheid aanvullend betrokken worden.
84. Ook het jongerenwerk kan op deze manier een rol spelen bij het signaleren en bespreekbaar maken van huiselijk geweld en kindermishandeling.	In de uitvoeringsagenda van sp[eer]punt 1 (paragraaf 8.1.) wordt ook het jongerenwerk betrokken. Zie ook P35 R47
Reactie fractie 6	
85. Geef een positieve insteek aan voorlichting over signaleren en melden. Bijvoorbeeld door te benoemen dat melden van HGKM de goede keuze is, dat je mensen helpt / dat je iets kan betekenen voor een ander (of voor een kind of een oudere) door huiselijk geweld bespreekbaar te maken.	De insteek van de campagne sluit hier zeker op aan. Zie hiervoor P19 R10-46 en P35 R42 tot P36 R24
86. Zet preventieve aanpak zo vroeg mogelijk in, liefst vóórdát huiselijk geweld en kindermishandeling ontstaat. Geef bijvoorbeeld bij inburgeringscursussen aandacht aan deze problematiek. Of zorg voor extra informatie bij de consultatiebureaus.	Zie hiervoor de uitwerking van sp[eer]punt 2 in paragraaf 8.2

87. Kan in de Regioaanpak worden aangegeven hoe om te gaan met privacy?	De Regioaanpak is niet de plek om de omgang met privacy te beschrijven. We verwijzen hiervoor naar de diverse convenanten die onderling zijn overeengekomen tussen de veiligheidpartners en zorgpartners, en de ondersteuning vanuit de gemeente voor 'AVG proof' werken.
88. Wat kan je doen als omstander wanneer er duidelijk sprake is van (ernstig) huiselijk geweld, maar wanneer het slachtoffer aangeeft dat hij/zij niet wil dat er een melding gedaan wordt. Kan er dan toch iets gedaan worden?	Het alsnog melden van huiselijk geweld door omstanders tegen de wil van het slachtoffer is een belangrijk onderdeel van speerpunt 1. Het aanspreken van mensen op deze burgerlijke verantwoordelijkheid is onderdeel van de campagne. Een inwoner mag altijd melden, ook anoniem.
89. De rol van Veilig Thuis. Professionals passen de Meldcode zorgvuldig toe. Het is dan zaak dat Veilig Thuis even zorgvuldig met de melding omgaat richting gezin en richting melder. Dit aandachtspunt wordt meegegeven omdat er (landelijk) ervaringen zijn dat Veilig Thuis meldingen soms niet goed oppakt, waardoor professionals terughoudend worden met melden.	Dat is evident. Ervaren problemen met het oppakken van meldingen worden in principe door Veilig Thuis zelf opgepakt met de aangevers. Aan de bekendheid en ook beeldvorming van Veilig Thuis wordt in de Regioaanpak extra aandacht besteed in speerpunt 1. (P35 R18-24)
GEMEENTE UITHOORN	
Tijdens technische sessie opgehaalde reacties	
90. Hoe gaan de indicatoren gemeten worden. Dit heeft nog verdere uitwerking.	Zie hiervoor hoofdstuk 9
91. Speerpunt 3: Hier staat specifiek alleen genoemd geweld tegen meisjes en vrouwen. Het gaat hier toch niet alleen om deze doelgroep?	Zeker niet. Speerpunt 3 richt zich op alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling.
92. THV: Meenemen recent onderzoek Verwey-Jonker over de afname THV sinds 2013. Anticiperen op behoefte van politie en hulpverlening voor gezamenlijke visie op huisverbod in brede aanpak HGKM en hoe huisverbod ingezet kan worden in situaties waarbij geen crisismelding bij politie is gedaan.	De resultaten van het onderzoek van het VJI naar de daling van de THVs (die inmiddels is gekeerd) hebben geleid tot een specifieke actieagenda voor THV in de regio Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland. Deze actieagenda wordt parallel aan de Regioaanpak uitgevoerd (zie P44 R8-43)
GEMEENTE DIEMEN	
Tijdens technische sessie opgehaalde reacties	
Ambitie: Het voorkomen, stoppen en blijvend oplossen van geweld in huis.	
93. Waarom alleen in huis? Als het gaat om (ex)partnergeweld kan dit ook plaatsvinden op straat? Valt dit ook nog onder deze definitie?	Dit is correct. De term thuis en ook huiselijk wordt gebruikt als samenvattend begrip om de tekst niet onnodig lang te maken.
94. Wat wordt er onder geweld verstaan?	Voor huiselijk geweld en kindermishandeling sluiten we in de Regioaanpak aan bij landelijke definities. Zie P59 eindnoot 2
95. Concreter maken van de ambitie.	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda's in hoofdstuk 8
Speerpunt 1: Zichtbaar, bespreekbaar en ieders verantwoordelijkheid	
96. Tip mbt het bespreekbaar maken van de route HGKM: organiseer een thema-avond op school, Kruidvat, buurthuizen, HBO-instanties	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda van speerpunt 1 (paragraaf 8.1.)
97. Kunnen we op de HBO/ middelbare scholen al informeren? (toekomstige medewerkers)	Dit is een belangrijk punt, maar dit valt buiten de scope van de Regioaanpak. De partners in de beschermingsketen (Veilig Thuis, jeugdbescherming, Blijf Groep, Raad voor de

	Kinderbescherming hebben zelf diverse verbindingen met het hoger beroepsonderwijs (stages, onderzoeken, gastlessen)
98. Wordt er rekening gehouden met de verschillende culturele achtergronden?	Gendersensitief- en cultuursensitief werken zijn uitgangspunten in de Regioaanpak
99. Hoe doorbreek je het niet durven melden (als buren bijv. iets horen en dan het negeren ipv doorpakken?)	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda van speerpunt 1 (paragraaf 8.1.)
100. Tip: een campagne met de eerste vijf stappen bij het vragen van advies (hierin aangeven dat het niet meteen een heel 'circus' hoeft te worden, maar dat advies iets veel vrijblijvender kan zijn)	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda van speerpunt 1 (paragraaf 8.1.)
101. Beeldvorming: laagdrempelige hulp vragen	Zie hiervoor de uitvoeringsagenda van speerpunt 2 (paragraaf 8.2.)
Speerpunt 2: Verantwoord ouderschap en veilige relaties	
102. Waarom meld bijv. onderwijs minder bij de politie? Is de route naar VT dan wel helder?	De beantwoording van deze vraag is onderdeel van de Regioaanpak. Zie P35 R18-32.
103. Tip: de veiligheid meer in vragenlijsten laten terugkomen van bijv. thuishulporganisaties	Het gebruik van de verbeterde meldcode door de maatschappelijke ondersteuning krijgt nadrukkelijk aandacht in de Regioaanpak, zie. P21 R22-27 en P37 R24-43
104. Hoe wordt er aandacht besteedt aan de oorzaak van de meldingen die gedaan worden?	Het zorgen voor volledig stoppen van het geweld en vervolgens herstel, is onderdeel van de gezamenlijke visie die in de regio zal worden geïmplementeerd (Van Arum en Vöglander) Zie hiervoor P27 R5-27
105. Tip: een goede samenwerken met banken aangaan zodat zij ook kunnen signaleren als er rare afschrijvingen en/of ander betaalgedrag wordt vastgesteld.	Hiervoor is een aanpak momenteel actief in Amsterdam Zuid.
106. Trainen en vroeg signaleren professionals die thuis komen, bv. trombosediens, thuiszorg, 75+ huisbezoeken. Weten ze hoe te handelen en de routes.	Zie antwoord 103.
Speerpunt 3: Geweld stoppen en structureel oplossen	
107. Wanneer laat je een gezin "los"; hoe ontwikkeld dit zich verder?	Zie antwoord 104. Indien de situatie naar het oordeel van alle betrokkenen <i>goed genoeg</i> is in termen van acuut en structureel geweld, en indien herstel is ingezet, wordt losgaleten. Doorgaans houdt het wijkteam, de school of andere professionals een vinger aan de pols.
108. Hoe komt het dat het komen tot één visie zo moeilijk is?	De beantwoording hiervan valt buiten de scope van de Regioaanpak. In de ontwikkeling van de Regioaanpak is aangesloten op een sterke wens van alle organisaties om tot 1 visie te komen op de aanpak.
109. Onderling partners: hoe werken ze samen, leren van casuïstiek.	Zie hiervoor hoofdstuk 9
Algemeen:	
110. Tip: zorg dat je de werknemers van VT ook vooral binnenhoudt en gemotiveerd houdt voor het werk	Dank.